

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено зміст відтворення основних засобів та виявлені шляхи підвищення ефективності їх використання в складних економічних умовах, у яких нині перебуває Україна.

Ключові слова: основні засоби, відтворення, зношення, матеріальні активи, амортизація.

Abstract

The content of the reproduction of fixed assets has been studied and ways to increase the efficiency of their use in the difficult economic conditions in which Ukraine now finds itself have been identified.

Keywords: fixed assets, reproduction, wear and tear, tangible assets, depreciation.

Серед різних чинників, які впливають на розвиток підприємств, особливе місце належить виробничому. Саме від формування та ефективного використання основних засобів виробництва залежить прибуток підприємств та рівень задоволення потреб країни в товарах і послугах.

Основні засоби є необхідною ресурсною складовою виробничої потужності, тому їх незадовільний технічний стан чи недостатня забезпеченість ними мають істотний вплив на конкурентоспроможність вироблених підприємством товарів і послуг. Отже, дослідження суті відтворення основних засобів підприємства, оцінка забезпеченості ними підприємств та виявлення шляхів підвищення ефективності їх використання є на сьогодні дуже актуальним завданням.

Важко переоцінити значення основних засобів як одного з основних виробничих ресурсів підприємства. Основні засоби, разом із працею та капіталом виступають важливим джерелом створення додаткової вартості. Під час виробничого процесу основні засоби зношуються і тому вимагають безперервного відтворення. Враховуючи нинішній економічний стан нашої країни, багато підприємств реального сектору мають застарілий парк основних засобів через неспроможність фінансувати їх відтворення.

Відповідно до П(с)БО 7 «Основні засоби», основні засоби — це «матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [1].

Павелко О. В., Романець О. В. та Чабар Ю. О. визначають основні засоби як «матеріальні активи, які утримуються для використання у діяльності впродовж періоду, який, починаючи з дати введення в експлуатацію, становить понад 1 рік, і вартість яких перевищує 20 тис. грн та поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом» [2].

На наш погляд, при визначенні змісту поняття «основні засоби» не варто ставити якісь обмеження в грошовому вираженні щодо їхньої вартості. Суть основних засобів полягає в тому, що вони, беручи участь у виробничому процесі, не втрачають своєї фізичної форми, а свою вартість на продукт, що виробляється, переносять частинами, а також у тому, що основні засоби фізично і морально зношуються та вимагають відтворення та забезпечення ефективного їх використання.

Корпоративна практика показує, що облік та управління основними засобами стає з часом більш складним. Щоб ефективно управляти основними засобами підприємства в сучасних ринкових умовах потрібно налагодити отримання оперативної та повної інформації про особливості їх відтворення. Адже існує багато проблем, які знижують ефективність відтворення та використання основних засобів та негативно впливають на процес управління ними та виробництвом загалом.

Олійник Є. В. відтворення основних засобів розуміє як «процес безперервного відшкодування основних засобів та нематеріальних активів за рахунок амортизаційного фонду, їх оновлення на новій технічній, технологічній та програмній основі, а також зростання вартості основного капіталу за

рахунок частини створеного додаткового продукту» [3].

Відтворення основних засобів має певну особливість, яка пов'язана з тим, що вони беруть участь у декількох циклах виробничого процесу, впродовж яких переносять свою вартість на новостворений продукт поступово зношуючись, втрачаючи вигляд і водночас накопичуючись у формі амортизаційних відрахувань, але при цьому до завершення своєї участі у виробничому процесі зберігають первісну натуральну форму.

Під час простого відтворення основних засобів відбувається заміна окремих зношених їх частин чи застарілого обладнання на інше такої ж продуктивності, тобто коли колишні виробничі потужності відновлюються у незмінному обсязі. Тоді як при розширеному відтворенні основних засобів відбувається як кількісне, так і якісне збільшення наявних основних фондів. Це здійснюється за рахунок купівлі нових основних засобів, які більш досконалі, а тому забезпечують вищий рівень продуктивності обладнання.

Для відтворення основних засобів необхідні значні фінансові ресурси, якими є перш за все накопичена сума амортизації, а також власні та позикові кошти підприємств, лізинг, кошти інститутів спільного інвестування, цільові надходження та благодійні внески. Сьогодні, у зв'язку з необхідністю майже всі фінансові ресурси з державного та місцевого бюджетів України спрямовувати на посилення наших Збройних сил для перемоги у загарбницькій війні, розв'язаної росією, та незацікавленість через війну іноземних інвесторів вкладати кошти в українську економіку, значно зростає роль і значення саме амортизаційних відрахувань як джерела власних ресурсів підприємств.

Ефективне використання основних засобів сприяє підвищенню економічного потенціалу та виробничих можливостей підприємств і загалом галузі, дозволяє покращити технічний рівень виробництва, прискорити інноваційний процес. Підприємства, які активно займаються інноваційною діяльністю, забезпечують високі темпи зростання продуктивності праці та підвищення якості продукції, що виробляється; збільшують свої можливості для пришвидшення переорієнтації виробничого процесу на випуск нових товарів, які користуються серед споживачів високим попитом. Усе це сприяє зростанню конкурентоспроможності підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Отже, основні засоби – це основний виробничий ресурс підприємства, який для підвищення ефективності використання потребує постійного відтворення. При цьому під час простого відтворення основні засоби відновлюються у вихідному вигляді, а при розширеному – одержують якісно кращу форму. Український уряд має сприяти інтенсивному технічному переозброєнню виробництва та підтримувати підприємства, які здійснюють модернізацією основних засобів, прагнуть удосконалити технологічні процеси, впроваджують високоефективне нове обладнання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". Офіційний вісник України. Офіційне видання від 09.06.2000 р., № 21, стор. 99, стаття 871, Редакція від 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
2. Павелко О. В., Романець О. В., Чабар Ю. О. Організація бухгалтерського обліку основних засобів підприємств та суб'єктів державного сектору: напрями удосконалення. Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки». 2021. Випуск 4(96). С. 245–267.
3. Олійник С. В. Удосконалення методики аналізу процесів відтворення основних засобів. Економічний аналіз: збірник наукових праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ «Економічна думка», 2014. Том 18. №2. С. 195-200.

Віталій Володимирович Зянько – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fk.zank@gmail.com

Лілія Володимирівна Тищенко – студентка групи МФКД-22мз, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: lilkatushchenko.23@gmail.com

Zianko Vitalii V. – doctor of economics, Professor, Head of the Department of Finance and innovative management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fk.zank@gmail.com

Tyshchenko Liliya V. – student of MFKD-22mz group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: lilkatushchenko.23@gmail.com